

ЕВРОПЕЙСКИ СЕМЕСТЪР – ТЕМАТИЧЕН ИНФОРМАЦИОНЕН ДОКУМЕНТ

ОБЕЗЩЕТЕНИЯ ЗА БЕЗРАБОТИЦА

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Обезщетенията за безработица са съществен елемент на всички европейски социални системи. Чрез осигуряване на работниците срещу риска от загубване на работата им те представляват важна защитна мрежа за физическите лица и домакинствата, като по този начин допринасят за защитата им срещу бедността. Те също така играят ролята на автоматични стабилизатори в икономическия цикъл, като подпомагат доходите на лицата, които са загубили работата си и търсят друга нова. Наред с това обезщетенията за безработица правят процеса на преразпределение на работната сила в икономиката по-плавен, тъй като дават възможност на лицата, търсещи работа, да отделят време за намиране на работни места, които съответстват на техните умения и очаквания, или да се преквалифицират. По този начин обезщетенията за безработица спомагат за растежа.

Същевременно получаването на обезщетения за безработица в голям размер през продължителен период от време при ограничени изисквания за търсене на работа може да ограничи стимулите за завръщане на работа. Това оказва отрицателно въздействие върху продължителността на безработицата и върху общата безработица и води до неблагоприятни последици за растежа и устойчивостта на системите за социална закрила.

Между системите за обезщетения за безработица в отделните държави членки съществуват значителни различия и тези системи функционират в контекста на по-широката икономическа и институционална рамка. Има разлики в сроковете за вноски като предпоставка за придобиване на правото на обезщетение, в продължителността на изплащане на обезщетенията за безработица, в размера на обезщетенията и в промяната на техния размер във времето, както и в начина, по който те се изчисляват. Така например продължителността на изплащане на обезщетенията за безработица може да варира от 90 дни до неопределено време, а техният размер може да се изчислява като определен или променящ се процент от последната заплата на лицето, като фиксирана сума или като резултат от формула, включваща тези два елемента, като е възможно прилагане на минимални и максимални прагове. Съществуват също така значителни разлики в изискванията за търсене на работа и за готовност за започване на работа, като тези изисквания са друг основен елемент на системите за обезщетения при безработица, който има за цел да се гарантира, че бенефициерите продължават да са ангажирани и не стават неактивни.

Стимулът за работа се влияе не само от тези структурни характеристики на схемите за безработица, но също и от приложимите данъчни системи и системи за социална сигурност,

включително (обикновено) обвързаните с имущественото състояние обезщетения, като например социални помощи, помощи за жилищно настаняване, семейни обезщетения и обезщетения за работещи лица с ниски доходи. Индивидуалните усилия за намиране на работа се влияят също така от развиването на активни политики по заетостта¹, както и от общите икономически условия и условията на пазара на труда.

Съществуват два вида **обезщетения за безработица**: осигурителни обезщетения за безработица и помощи за безработица. Осигурителните обезщетения за безработица съществуват във всички държави членки и се основават на осигурителни вноски. Това означава, че дадено лице има право да поиска тези обезщетения само след като е работило определен минимален период (известен като период за придобиване на право), през който са били плащани осигурителни вноски. Размерът на паричните обезщетения често се изчислява в зависимост от размера на доходите, получавани на последната работа, и дължината на периода на изплащането им често зависи от дължината на периода, през който са били плащани осигурителни вноски. С помощите за безработица основно се цели предотвратяване на бедността във връзка с безработицата: обикновено те са обвързани с имущественото състояние и се предоставят на безработни лица, които нямат или нямат повече право на осигурителни обезщетения за

¹ Активните политики по заетостта (АПЗ) не са ограничени до лицата, получаващи обезщетения за безработица, а обикновено са отворени (в зависимост от характеристиките на системата за АПЗ) и за лицата, търсещи работа, които не отговарят на условията за получаване на обезщетения за безработица (или други обезщетения). Те могат да варират от предоставяне от публичните служби по заетостта на подкрепа за търсене на работа, през обучение и учене през целия живот, до субсидии за заплати или схеми за създаване на работни места. Отделен тематичен информационен документ е посветен на тази конкретна област на политиката.

безработица. Размерът на помощите за безработица обикновено е по-нисък от този на осигурителните обезщетения за безработица. Повечето държави членки нямат отделна схема за помощи за безработица, а разчитат предимно на общите обвързани с имущественото състояние социални помощи, предоставяни на домакинствата с ниски доходи².

Настоящият документ е структуриран по следния начин: в раздел 2 се прави преглед на съществуващите предизвикателства в държавите от ЕС във връзка с резултатите от политиката; в раздел 3 се обсъждат наличните доказателства за подходящи политики за ефективно справяне със съответните предизвикателства и в раздел 4 се прави съпоставителен анализ на резултатите от политиката в отделните държави от ЕС. В раздел 5 са изброени допълнителни източници на данни и информация.

2. ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРЕД ПОЛИТИКАТА; ОБЗОР НА ПОСТИГНАТИТЕ РЕЗУЛТАТИ В ДЪРЖАВИТЕ ОТ ЕС

Структурата на системите за обезщетения за безработица е нужно да постига баланс между целта за запазване на доходите на лицата, търсещи работа, в периоди на безработица и необходимостта от осигуряване на адекватни стимули за работа. Обезщетенията се различават както по своите размери (по-специално спрямо предишните доходи), така и по продължителността на периода, за който се отпускат. Ниските размери на обезщетенията водят до влошаване на жизнения стандарт на безработните. Същото важи и за периода на изплащане на обезщетенията, тъй като безработните

² В единадесет държави членки (Австрия, Германия, Естония, Финландия, Франция, Ирландия, Малта, Португалия, Испания, Швеция и Обединеното кралство) съществува отделно обвързано с имущественото състояние обезщетение под формата на помощи за безработица.

се нуждаят от достатъчно време, за да намерят подходяща работа, която отговаря на техните умения и квалификации. От друга страна, ако разликата между равнището на доходите, осигурявано от обезщетенията за безработица, и равнището, осигурявано от доходите, които е възможно да бъдат получени при наличие на работа, е твърде малка, това може да застраши стимула за завръщане на работа³.

Други структурни характеристики на **системите за обезщетения за безработица** също влияят върху връзката на безработните с пазара на труда и върху тяхната пригодност за заетост. Такъв е случаят с изискванията за търсене на работа, за готовност за започване на работа и за задължително участие в активни програми по заетост, като изпълнението на тези изисквания може да бъде поставено като условие за продължаване на получаването на обезщетения. Влияние оказва и налагането на санкции в случай на неизпълнение на тези изисквания, по-специално спирането на правото на обезщетение при неизпълнение на изискванията за готовност за започване на работа и за търсене на работа.

По-строгите изисквания за търсене на работа и готовност за започване на работа се очаква да стимулират лицата, получаващи обезщетения за безработица, да търсят активно работа и да приемат подходящите предложения за работа. По този начин се неутрализират евентуални финансови фактори, които въздействат демотивиращо върху желанието за работа и са породени от щедри системи за обезщетения за безработица, и се намалява зависимостта от обезщетения. По-

³ Тези финансови фактори, които въздействат демотивиращо върху желанието за работа, са добре обхванати от т. нар. индикатор за „капана на безработицата“, изготвен от Европейската комисия въз основа на модели на ОИСР на данъчните и осигурителните системи. Вж. раздел 5 по-долу.

интензивните усилия за намиране на работа и по-бързото приемане на предложенията за работа биха намалили обезсърчаването и евентуално биха съкратили продължителността на безработицата. Същевременно прекалено строгите изисквания могат да имат нежелано или обратно въздействие.

Така например прекалено строгите изисквания по отношение на професионалната мобилност (като изискването за приемане на всяко предложение за работа, независимо от квалификациите на съответното лице) могат да доведат в краткосрочен план до по-висок брой на случаите на намиране на работа в ущърб на качеството на намерената в такива случаи работа, която може да се окаже краткотрайна (като повече хора се връщат по-често към безработицата). Прекалено обременяващите изисквания от друга страна могат да демотивират хората да се опитват да изпълнят тези изисквания и да ги подтикнат да продължат да искат обезщетения и да изпаднат в бездействие.

Предоставянето на ранна помощ на търсещите работа лица под формата на консултации и подходящи активни политики по заетостта също играе ключова роля. Този въпрос не се разглежда по-нататък в настоящия документ, тъй като активните политики по заетостта са предмет на отделен информационен документ⁴.

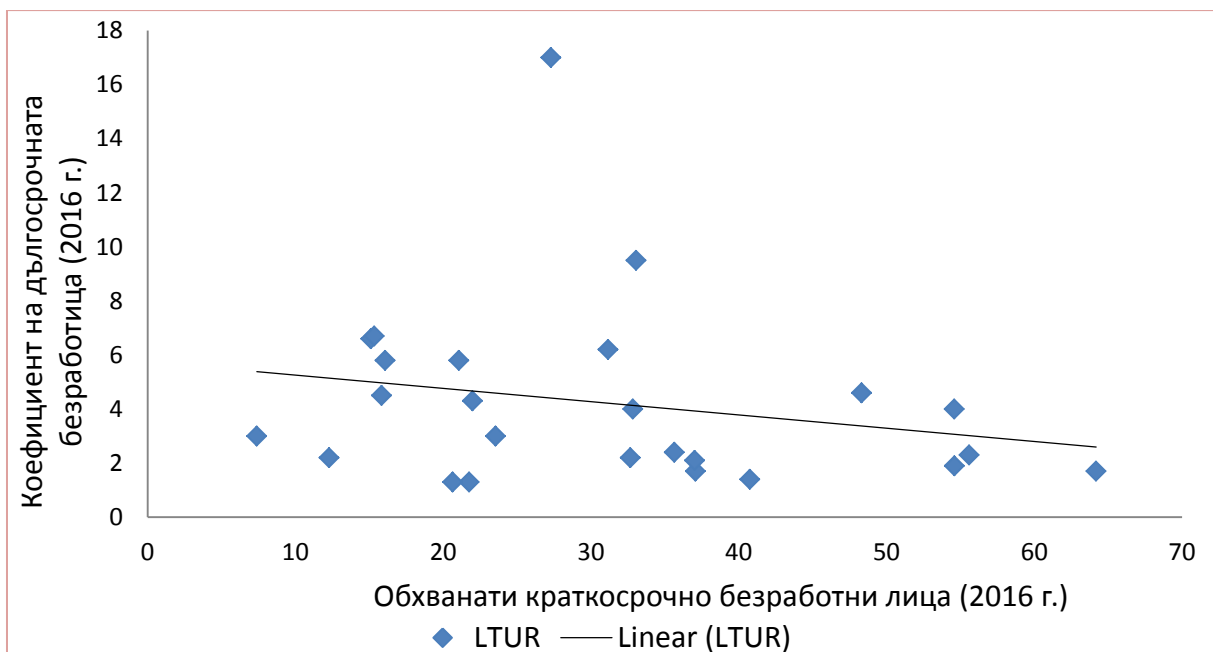
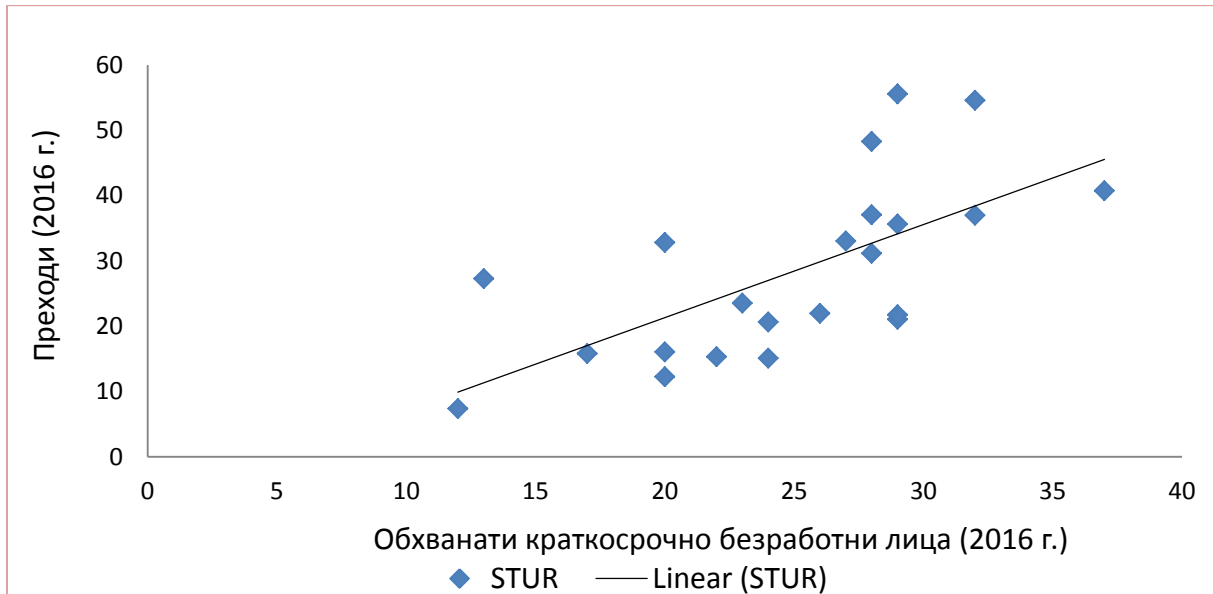
Два показателя са от особено значение за оценяването на степента, в която системите за обезщетения за безработица постигат това, което се очаква като резултати на пазара на труда от гледна точка на социалната сфера и на съответствието между търсенето и предлагането: коефициентът на изложените на риск от бедност безработни и коефициентът на дългосрочната безработица (като процент от активното население).

⁴ Виж: Европейски семестьор — тематичен информационен документ относно активни политики по заетостта.

Делът на краткосрочно безработните, които получават обезщетения за безработица, е в положителна корелация с по-чести преходи от краткосрочна безработица към заетост (графика 1а) и с по-нисък коефициент на дългосрочна безработица (графика 1б). Обхватът на обезщетенията за

безработица по отношение на краткосрочно безработните се определя по-специално от продължителността на периода на изплащане на обезщетенията и от специфичните условия за придобиване на право на обезщетения.

Графика 1. Обхват на краткосрочните обезщетения за безработица и излизания от краткосрочна безработица или коефициент на дългосрочната безработица

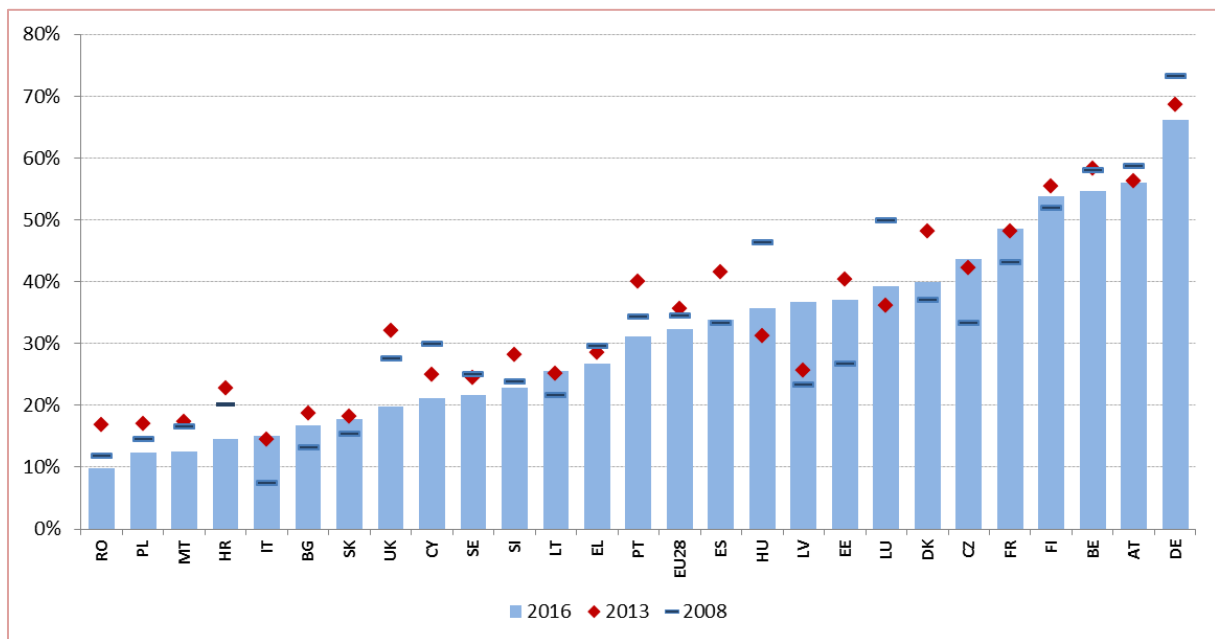
Източник: Евростат и рамката за съвместна оценка.

Забележка: преход от краткосрочна безработица към заетост; КДБ: коефициент на дългосрочната безработица; за коефициентите на прехода, $R^2 = 25\%$, за коефициента на дългосрочната безработица $R^2 = 9\%$.

Обхватът на обезщетенията за безработица по отношение на краткосрочно безработните заслужава специално внимание, тъй като той касае резултатите както на пазара на труда, така и в социалната сфера. Същевременно бедността е значително по-висока сред дългосрочно безработните, което показва, че тя е свързана само отчасти с обхвата на обезщетенията за безработица по отношение на краткосрочно безработните. Съществуват редица други фактори за бедността, като например адекватността на обезщетенията за социална закрила, включително социалните помощи.

Положението в държавите членки по отношение на трите ключови аспекта на измерване на резултатите от политиката в тази област е обобщено в следващите графики (графики 2, 3 и 4). Те показват съответно равнищата и промените на обхвата на обезщетенията за безработица по отношение на краткосрочно безработните, коефициентът на дългосрочната безработица и коефициентът на бедност сред безработните. Вертикалните ленти показват много ниски и ниски и/или много високи и високи резултати⁵; хоризонталните ленти показват ниски и/или високи равнища на промяна.

Графика 2. Обхват на обезщетенията за безработица за краткосрочно безработни лица (през 2016, 2013 и 2008 г.)

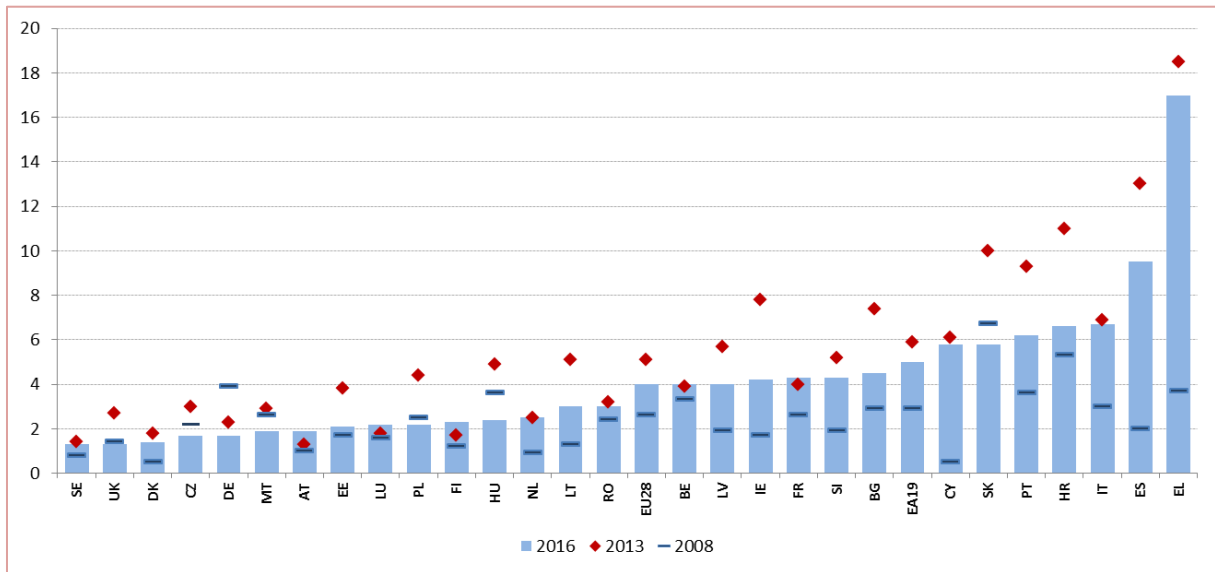

Източник: Евростат.

Забележка: не са налични данни за Ирландия, Нидерландия и Австрия. Промяната е изразена в точки.

⁵ Както е предвидено в методологията за информационните табла, основаваща се на отстоянието от средната стойност както по отношение на равнищата, така и по отношение на тенденциите. За подробна информация относно методологията вж. Съвместния доклад за заетостта (2016 г.), приложение 4.

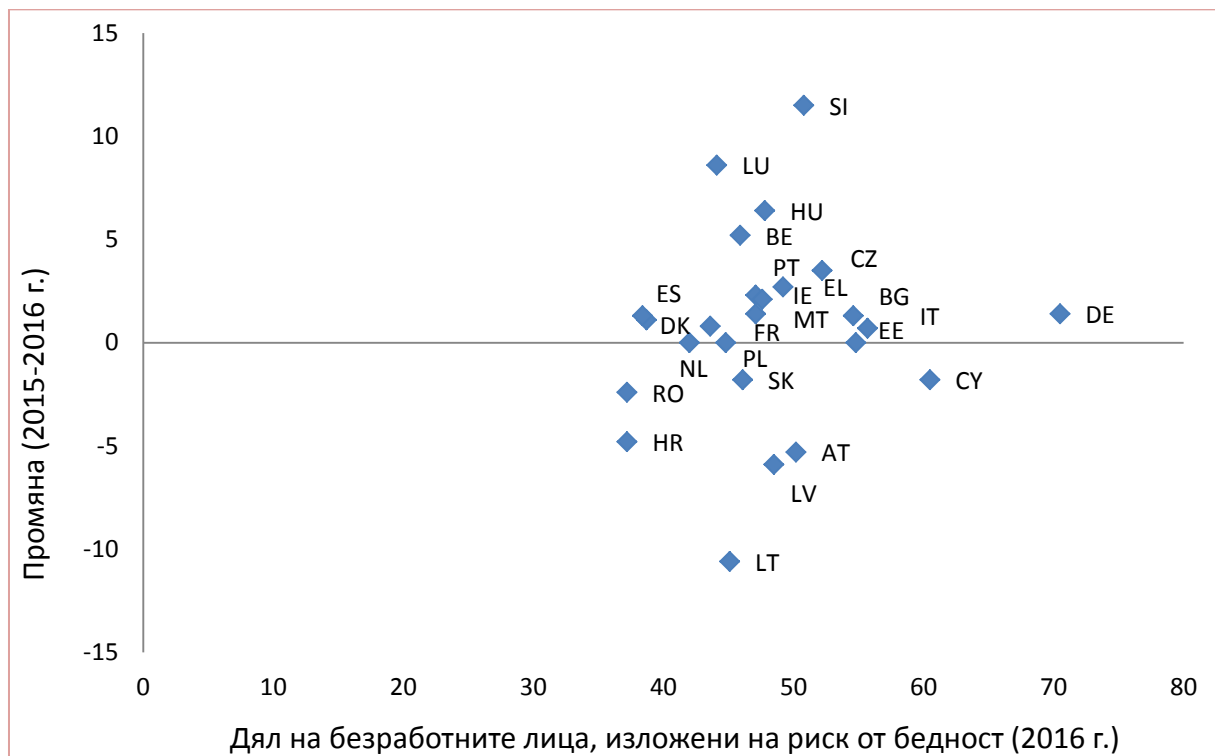
Графика 3. Дългосрочната безработица като процент от активното население (2008, 2013 и 2016 г.)

Източник: Евростат.

Забележка: равнищата и промяната са изразени в точки.

Графика 4. Дял на бедността сред безработните (2016 г.) и промяна в този дял на бедност (2015-2016 г.)

Източник: Статистическите данни на Европейския съюз за доходите и условията на живот (EU-SILC), 2016 г. (доходи за 2015 г.) и 2015 г. (доходи за 2014 г.).

Забележка: промяната е изразена в точки.

3. ЛОСТОВЕ НА ПОЛИТИКАТА В ОТГОВОР НА ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВОТА ПРЕД НЕЯ

Изглежда, че няколко параметъра на системите за обезщетения за безработица оказват въздействие върху резултатите, посочени в предходния раздел.

Първият лост на политиката, който следва да се има предвид, е продължителността на изплащането на обезщетенията за безработица, която изглежда, че има пряко въздействие върху дела на бедност на безработните. На практика продължителността зависи от редица фактори, по-специално предишния трудов стаж, тъй като в много държави членки максималната продължителност на изплащане на обезщетенията се увеличава със стажа (по-дълга продължителност за по-дълги периоди на внасяне на осигурителни вноски за определен период от време). Степента, в която данъчно-осигурителната система защитава доходите на безработните, зависи обаче и от други лостове на политиката, като например коефициентите на заместване на доходите посредством обезщетенията или правото на получаване на обезщетения за безработица (вж. по-долу).

Обратно, въздействието на продължителността на периода на изплащане на обезщетенията върху продължителността на безработицата при общия брой безработни лица е

като цяло относително **слабо**⁶, тъй като поддържането на стандарта на живот в случай на безработица може да означава и по-добри шансове за повторно наемане на работа и постигане на по-добро съответствие между квалификации и предлагана работа при връщането на работа⁷. Налице са също доказателства, че новите безработни лица, които нямат право на обезщетения за безработица, по-често идват от по-бедни слоеве на населението с по-слаба връзка с пазара на труда⁸. Освен това държавите, които имат по-щедри системи за осигуряване при безработица и отделят повече средства за политики и мерки за активизиране, показват по-трайни резултати по отношение на реинтеграцията на безработните лица⁹.

⁶ Вж. например L.F. Katz и B.D. Meyer (1990) The impact of the potential duration of unemployment benefits on the duration of unemployment. *Journal of Public Economics*. бр. 41(1): стр. 45-72. S.P. Jenkins, C. Garcia-Serrano (2004) The relationship between unemployment benefits and re-employment probabilities: evidence from Spain. *Oxford Bulletin of Economics and Statistics*. бр. 66 (2): стр. 239-260. K. Carling, P-A. Edin, A. Harkman, B. Holmlund (1996) Unemployment duration, unemployment benefits, and labour market programmes in Sweden. *Journal of Public Economics*. бр. 59(3): стр. 313-334. M. Hagedorn, I. Manovskii, K. Mitman (2015) The impact of unemployment benefit extensions on employment: the 2014 employment miracle? H. Schmitz, V., Steiner (2007) Benefit-entitlement effects and the duration of unemployment: an ex-ante evaluation of recent labour market reforms in Germany. IZA Discussion Paper No 2681.

⁷ Вж. например D. Gallie, S. Paugam, S. Jacobs (2003) Unemployment, poverty and social isolation: is there a vicious circle of social exclusion? *European Societies*. бр. 5(1): стр. 1-32.

⁸ Вж. например F. Figari, M. Matsaganis, и H. Sutherland, (2013) Are European Social Safety Nets Tight Enough? Coverage and Adequacy of Minimum Income Schemes in 14 EU Countries. *International Journal of Social Welfare*. бр. 22: стр. 3-14. M. Fernandez Salgado, F. Figari, H. Sutherland, A. Tumino (2014) Welfare compensation for unemployment in the great recession. *Review of Income and Wealth*. Series 60, supplement issue, май 2014.

⁹ Вж. например Wulframm M. и Fervers L. (2013), Unemployment and subsequent employment stability: does labour market policy matter? IZA Discussion paper No 7193.

Втори лост на политиката — нетният коефициент на заместване на предишни доходи — също е в обратна зависимост с коефициента на бедност на безработните. При изчисляването на нетните коефициенти на заместване на доходите нетният доход се определя като доходът, който остава след плащане на данъците и социалноосигурителните вноски, като към него се прибавят евентуални социални обезщетения (социални помощи, семейни обезщетения, помощи за жилищно настаняване и обезщетения за работещи лица с ниски доходи). Следва да се подчертае, че нетните коефициенти на заместване на доходите и техните промени във времето могат да се различават значително в зависимост от осигурителния стаж на безработното лице, особено за по-кратки осигурителни периоди, и в зависимост от разглеждания времеви диапазон, тъй като размерът на обезщетенията обикновено намалява с времето, прекарано в безработица¹⁰.

Макар и да е ясно, че по-високите нетни коефициенти на заместване на доходите имат за пряк резултат по-високи доходи на домакинствата, тяхното нетно въздействие зависи от редица фактори, и по-специално от взаимодействията им с други обезщетения и с данъчната система, както и от аспекти като предишното ниво на доходи и трудовия стаж¹¹. Освен това по-високите коефициенти на заместване на доходите могат да се

превърнат във все по-демотивиращи финансови фактори за работа, което на свой ред може да се отрази отрицателно върху коефициента на икономическа активност и коефициента на заетост, особено за някои категории работници (като безработните лица с партньори, които работят)¹². Рискът от попадане в капана на безработицата¹³ често е много висок за нископлатените работници и тези, които получават предложения за нова работа на по-ниска заплата.

Третият лост на политиката, свързан с условията за придобиване на право на обезщетения, който представлява продължителността на периода за придобиване на право, изглежда е в положителна корелация с коефициента на бедност на безработните. Правото да се получават обезщетения за безработица зависи от предходния трудов стаж и/или платените вноски. По-специално от безработните по принцип се изисква да имат минимален трудов стаж, като съществуват значителни различия по отношение на точното определение за този стаж и неговата продължителност. Вследствие от това лицата с кратки периоди на заетост и по-малко непрекъснат трудов стаж по-рядко получават обезщетения за безработица¹⁴. Ето защо при наличие на строги условия за допустимост по-

12 Вж. например ОИСП (2005), *Increasing financial incentives to work: the role of in-work benefits*. Employment outlook, глава 3.

13 Показателят измерва пределната ефективна данъчна ставка върху доходите от трудова дейност, т.е. степента, в която увеличението на brutните доходи при преминаване от безработица към заетост намалява в резултат на подоходните данъци, вноските за социално осигуряване и преустановяването на изплащането на обезщетенията.

14 Вж. например МОТ *World Social Protection report* (2014-15), Esser I., T. Ferrarini, K. Nelson, J. Palme и O. Sjoberg (2013) „Unemployment Benefits in EU Member States“ или Langenbucher, K. (2015), „How demanding are eligibility criteria for unemployment benefits, quantitative indicators for OECD and EU countries“, OECD Social, Employment and Migration Working Papers, № 166, OECD Publishing, Paris.

¹⁰ Една от възможностите, основана на практиката на държавите членки, би била нетните коефициенти на заместване на доходите след шест месеца безработица да бъдат определени на 80 % от средната работна заплата, като се има предвид, че има също долни и горни граници.

¹¹ Вж. например J. Gruber (1994) *The consumption smoothing benefits of unemployment insurance*. NBER working paper, № 4750, или M. Dolls, C. Fuest, A. Peich (2012) *Automatic stabilisation and discretionary fiscal policy in the financial crisis*. IZA Journal of Labor Policy. бр. 1(4).

малък брой безработни лица имат право на обезщетения, което означава, че обхватът на обезщетенията и тяхното стабилизиращо въздействие са по-слаби. Значително въздействие в случая има възможността да се кумулират различни периоди, през които са изплащани осигурителни вноски, така че да не се губят права. Условието, при които самостоятелно заетите лица и работниците с нетипични договори придобиват право на обезщетения, също често се използват като лост за подобряване на обхвата на обезщетенията, например чрез предоставяне на възможността за присъединяване към дадена осигурителна схема на доброволен принцип.

Реформите, целящи повишаване на коефициентите на заместване и на продължителността на изплащане на обезщетенията или облекчаване на условията за придобиване на право на обезщетения, изискват допълнителни разходи. При схемите, основаващи се на осигурителни вноски, работниците и предприятията участват пряко в осигуряването на парични средства за обезщетенията. Тъй като тези вноски обикновено се възприемат като подобие на данъци, по-широкият обхват на обезщетенията, изискващ вноски с по-висок размер, може да има демотивиращо въздействие върху създаването на работни места. При все това тези реформи се очаква също така да позволят на пазара на труда и на икономиката да функционират по-добре в средносрочен план, да генерират по-високи данъчни приходи от трудови доходи, макар и с намаляваща възвръщаемост на средствата, изразходвани за обезщетения за безработица и мерки за повишаване на активността.

Намалените обезщетения за безработица, дори в краткосрочен план, не водят непременно до спестяване на публични средства: в повечето държави членки безработните често получават други

форми на социална подкрепа, които обикновено са по-трайни и варират от помощ за безработица до минимален доход (пасивни мерки).

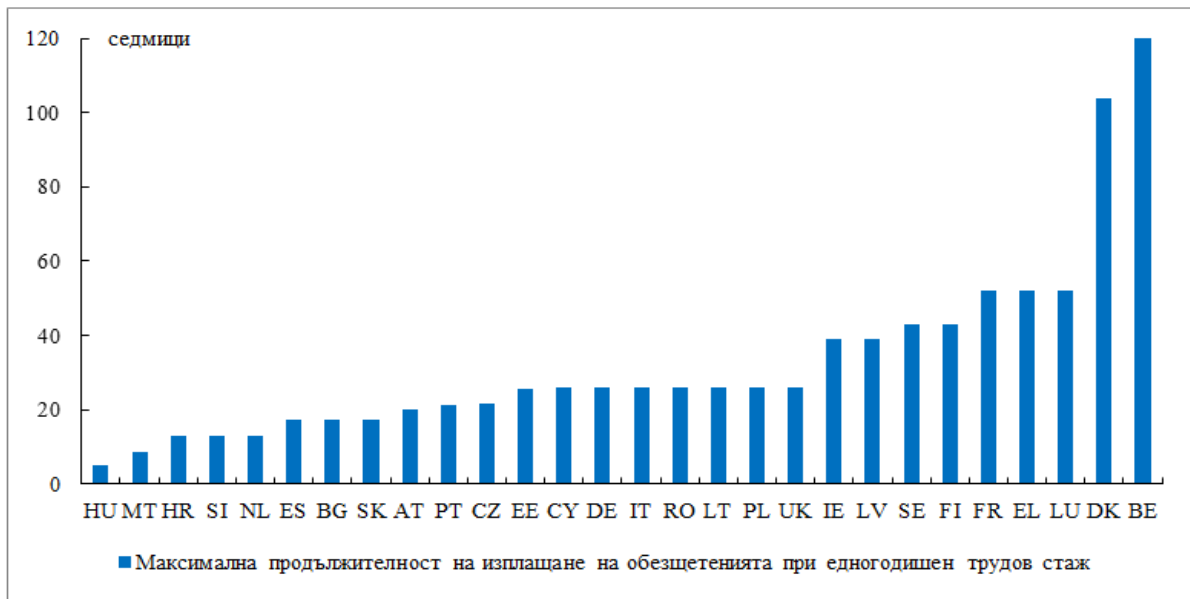
Разходите за публичните финанси в краткосрочен и дългосрочен план не е лесно да бъдат оценени и се променят с времето. Правдоподобно е предположението, че първата вълна от разходи, свързани с по-широк обхват или по-високи размери на обезщетенията, могат да бъдат относително бързо компенсирани чрез подобряване на резултатите в областта на заетостта и по-високи данъчни приходи от по-голям брой трудово заети лица, както и от по-бързия икономически растеж благодарение на по-доброто използване на човешкия капитал.

4. КРЪСТОСАН ПРЕГЛЕД НА АКТУАЛНОТО СЪСТОЯНИЕ НА ПОЛИТИКАТА

Що се отнася до различните параметри на осигуряването за безработица, които са описани като лостове на политиката в предходния раздел, актуалното състояние в отделните държави членки е показано в графики 5, 6, 7 и 8 по-долу.

На графика 5 е показан максималният срок за изплащане на обезщетенията след една година на плащане на вноски. Докато в повечето държави членки този срок е по-кратък от периода на внасяне на осигурителни вноски (най-често наполовина по-кратък, т.е. 26 седмици), в четири случая той е равен на периода на внасяне на осигурителни вноски (т.е. в Гърция, Франция, Люксембург и Нидерландия), а в три случая е по-дълъг (71 седмици във Финландия, 104 в Дания, неопределен срок в Белгия). На обратната страна на скалата обезщетения се изплащат три месеца или по-малко в Хърватия, Унгария, Малта и Словения.

Графика 5: Максимална продължителност на изплащане на обезщетенията при едногодишен трудов стаж, януари 2017 г.

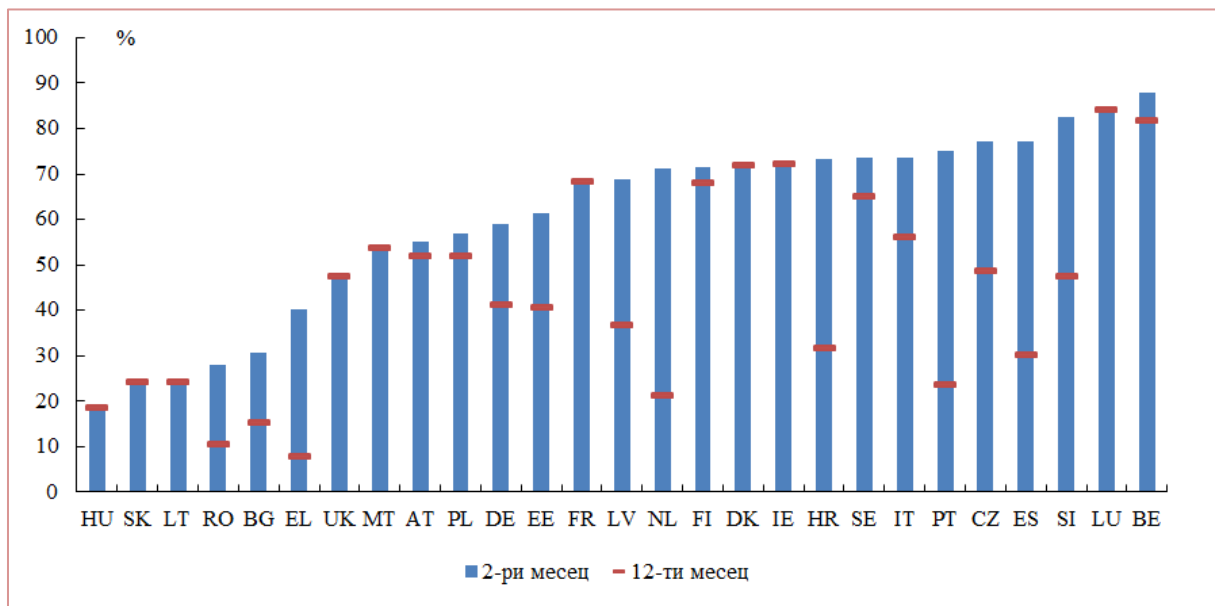
Източник: Обща система за взаимно информиране за социалната закрила и за национално законодателство в тази област (за Испания, Италия и Франция).

Забележка: в Белгия няма ограничение за продължителността на изплащане на обезщетенията. В много страни (Чешката република, Германия, Литва, Португалия) продължителността на изплащане на обезщетенията зависи също от възрастта, като тя е най-кратка за най-младата възрастова група, както е показано в графиката. В Португалия се използва период на внасяне на осигурителни вноски от 15 месеца вместо една година. В Словакия посочената продължителност се отнася до хората със срочни трудови договори, в останалите случаи тя е шест месеца. В Полша продължителността зависи също например от регионалното равнище на безработица.

Нетните коефициенти на заместване на дохода дават представа за адекватността на функцията по заместване на дохода, която имат обезщетенията за безработица. Нивото им зависи от редица фактори, включително предишното ниво на доходи, ранга, продължителността на безработицата, възрастта и състава на домакинството (по-специално, когато се взема предвид взаимодействието с данъчната система и с другите обезщетения). Когато става въпрос за нископлатен работник с кратък трудов стаж (една година), след един месец на безработица стойностите на нетния коефициент на заместване варират от 25 % до 90 % от предишните (нетни) доходи (графика 6). В долния край на скалата има държави членки, в които лицата с едногодишен трудов стаж

нямат право на обезщетения за безработица (Словакия, Литва) или в които изплащането на обезщетенията се прекратява още през втория месец на безработица (Унгария). Те са следвани от държавите членки, предоставящи фиксирана ставка на обезщетението, която не е свързана (или е само слабо свързана) с нивото на предишните доходи (България, Гърция, Малта, Румъния, Обединеното кралство). Сравнението с нетните коефициенти на заместване на дохода през 12-ия месец от безработицата показва или прекратяване на правото на обезщетения (като в този случай лицата попадат в други схеми, като например помощ при безработица или социална помощ), или намаляване на размера на обезщетението.

Графика 6. Нетен коефициент на заместване на дохода на обезщетенията за безработица в размер на 67 % от средната заплата, януари 2016 г.

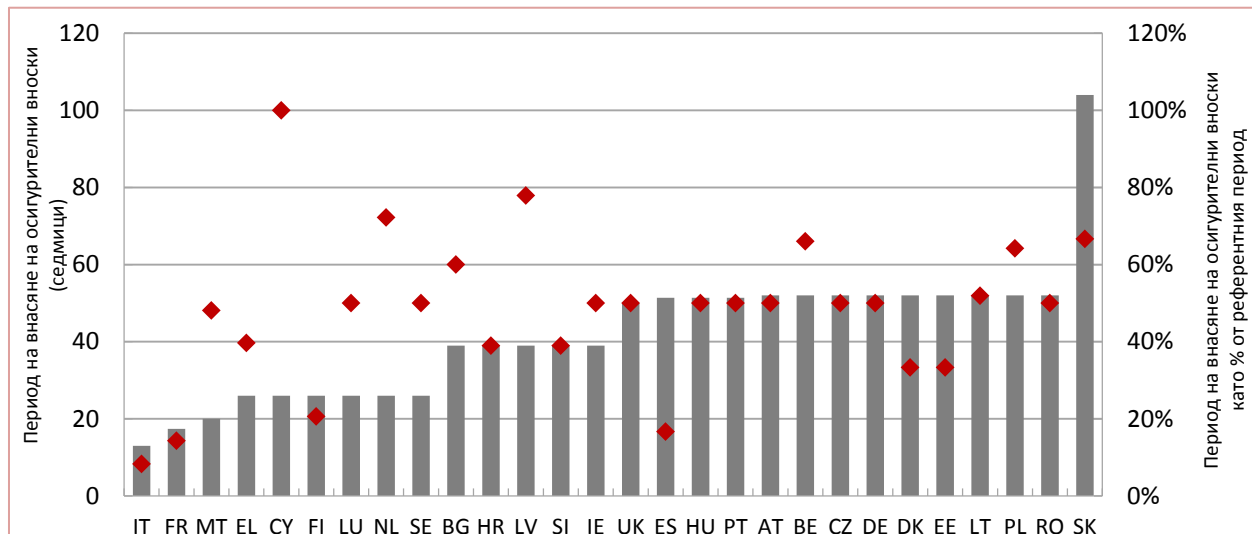
Източник: Европейската комисия въз основа на показатели на ОИСП за данъчните и осигурителните системи.

Забележка: Изчислението е за работник, получаващ 80 % от средната работна заплата, който е плащал осигурителни вноски в рамките на период от една година (2-ри и 12-ти месец от получаване на обезщетения). Таблицата включва всички различни компоненти на доходите, в т.ч. обезщетения за безработица и други обезщетения (като например социални помощи и помощи за жилищно настаняване).

Във всички държави членки правото на обезщетения за безработица зависи от предходния трудов стаж и/или платените вноски. Графика 7 показва, че броят на седмиците, необходими за получаване на право на обезщетения за безработица варира от 25 или по-малко в Гърция, Франция, Италия и Малта, до повече от 80 в Литва и Словакия, като най-често предвиденият период е една година

(52 седмици). Що се отнася до съотношението между периода на внасяне на осигурителни вноски и по-дълъг „референтен период“, който позволява да се вземат предвид периодите на безработица, най-често срещаната стойност в различните държави членки е 0,5 (тоест, бенефициерите следва да са правили осигурителни вноски за поне половината от референтния период).

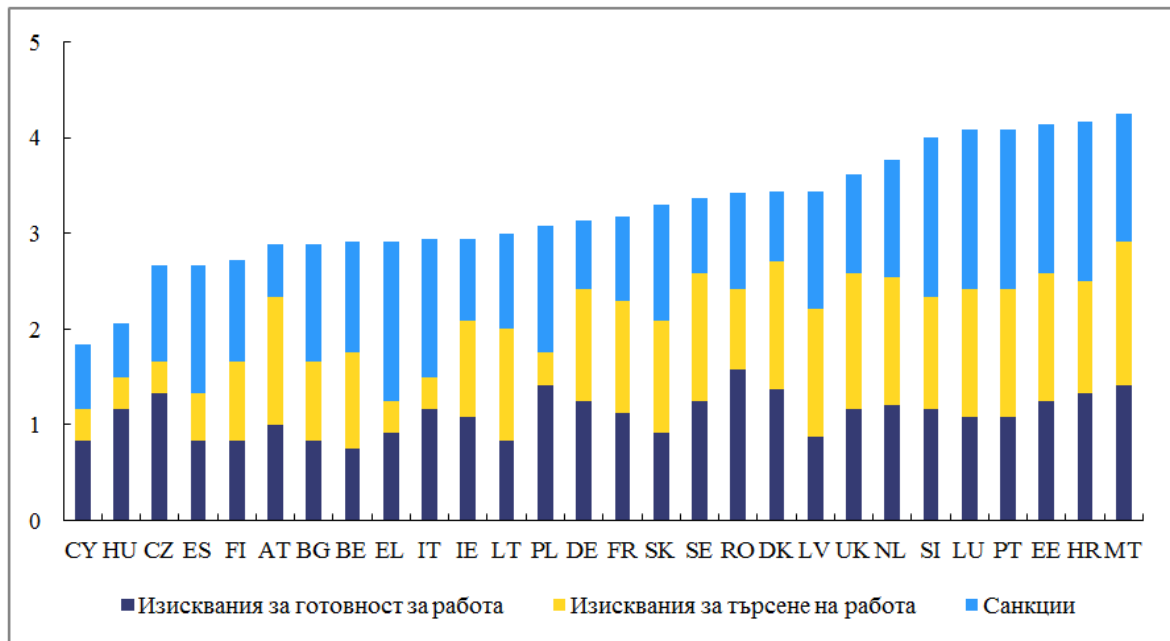
Графика 7. Продължителност на изисквания период за придобиване на право, положение през 2015 г.

Източник: Системата за взаимно информиране за социалната закрила и национални източници (за Италия)¹⁵.

Забележка: Червените ромбове показват съотношението между периода на внасяне на осигурителни вноски и референтния период. Графиката се основава на опростяване на данните за някои държави, в които периодите за придобиване на право се изчисляват по по-сложен начин.

Графика 8: Показател за строгост на изискванията за търсене на работа и готовност за започване на работа, 2014 г.

Източник: ОИСР

¹⁵ За Италия данните се отнасят до положението след приемането на Закона за заетостта през май 2015 г.

Накрая, изискванията за търсене на работа и готовност за започване на работа и свързаните с тях санкции изглежда са най-строги в Естония, Хърватия, Люксембург, Малта, Португалия и Словения, а са най-малко строги в Кипър и Унгария. Относителното значение на подкомпонентите на изискванията също варира значително между отделните държави.

5. ПОЛЕЗНИ ВРЪЗКИ

Повече информация и данни за условията за придобиване на право на обезщетение, продължителността на изплащане на обезщетенията и критериите за допустимост за обезщетенията за безработица могат да бъдат намерени в базата данни MISSOC¹⁶. Базата данни се актуализира на всеки шест месеца и се валидира от държавите членки. Тази информация може да бъде допълнена и от първични национални източници (напр. законодателство), както и от информация за отделните държави във връзка с данъчните и осигурителните системи, събрана например от ОИСП.

Резултатите от моделите на ОИСП на данъчните и осигурителните системи също могат да се използват за наблюдаване на развитието на нетния коефициент на заместване на обезщетенията и на въздействията върху стимулите за работа (и по-специално т. нар. „капан на безработицата“, който се определя като ефективната данъчна ставка, която се прилага по отношение на допълнителния брутен доход, получен при преминаване от безработица към заетост, и отчита както прякото данъчно облагане, така и преустановяването на изплащането на

¹⁶ MISSOC (Mutual Information System on Social Protection), Системата за взаимно информиране за социалната закрила, е база данни, предоставяща информация за законодателството, обезщетенията и изискванията в областта на социалната закрила във всички държави — членки на ЕС, Исландия, Лихтенщайн, Норвегия и Швейцария. За повече информация вж.: <http://www.missoc.org/>.

обезщетенията)¹⁷. Тези данни обикновено се публикуват всяка година през ноември, със забавяне от около 1,5 до 2 години. При моделирането се разчита на последователен набор от допускания, който гарантира сравнимост между отделните държави, и се използва официална информация, предоставена от националните представители. Данните за средните заплати, които се вземат предвид при изчисленията на модела за данъчните и осигурителните системи, се събират като се използва ясно определена и съгласувана методология.

Изискванията за търсенето на работа и за готовността за започване на работа във връзка с обезщетенията за безработица са били предмет на анализ от страна на ОИСП¹⁸. Събрани са данни за всички държави — членки на ЕС, и е бил изготвен комплексен показател за измерване на строгостта на тези изисквания. Били са определени единадесет елемента, които характеризират различните аспекти на изискванията за търсене на работа и за готовност за започване на работа. Те са групирани в три области: готовност за започване на работа включително по време на участие в активни политики по заетостта, както и критерии за подходяща работа

¹⁷ За повече информация вж.: <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1143&intPagelD=3197&langId=en>.

¹⁸ Виж: Venn (2012), Langenbucher (2015). В своята работа ОИСП обозначава изискванията за търсене на работа и за готовност за започване на работа като „критерии за допустимост“, правейки терминологично разграничение между условия за придобиване на право (които се отнасят до изискванията за придобиване на право на обезщетения) и критерии за допустимост (които обхващат набор от условия, които се прилагат за продължаването на получаването на обезщетения).

(т.е. при какви обстоятелства едно предложение за работа може да бъде отказано без санкции); мониторинг на дейностите по търсене на работа (честота на търсене на работа, документация, която следва да се предоставя); санкции (за доброволна безработица, отказ на предложения за работа, неучастие в консултативни сесии или активни политики по заетостта).

Дата: 11.11.2017 г.